

Veda Hutbesi

Hac vazifesini yapmaya mani bir durum kalmamıştı. 10. yılın Zilkade ayına gelindiğinde Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına, hac vazifesini eda etmek üzere Mekke'ye doğru yürüyeceğini ilan etti.

İnsanlar akın akın Medine'ye geliyor ve Efendiler Efendisi ile birlikte hac vazifelerini eda etmek için hazırlık yapıyorlardı. Zilkade ayının bitimine beş gün kala, bir cumartesi günü öğle namazını müteakip Medine'den hareket etti.

Şecere yolunu tutup Zülhuleyfe'ye kadar gelecek ve o geceyi burada geçirecekti. Sabah olunca ashabına döndü ve geceleyin Rabbinden kendisine bir elçi geldiğini ve "bu mübarek vadide namaz kılmasını" emrettiğini söyledi. Aynı zamanda bu yolculukta Hac ve Umre'ye aynı anda (Kıran Haccı) niyetlendiğini ifade ediyordu. İhrama girmeden önce gusül abdesti alan Efendimiz, güzel kokular sürmüş ve bayrama gider gibi yolculuğuna çıkıyordu. Yola çıkmadan önce insanlara dönmüş ve ihramdan tekbir ve telbiyeye kadar birçok konuda ashabını bilgilendiriyordu.

Kurban etmek için yanına yüz kadar da deve almış ve kurbanlık olduklarını bildirmek için bunların hepsine işaret koymuştu. Bir hafta sürecek bir yolculuk sonrasında Zi Tuva'ya geldiğinde mola verecek ve geceyi de burada geçirecekti. Zilhicce ayının dördüncü günüydü. Allah Resulü sabah namazını kıldıktan sonra gusül abdesti alarak Mekke'ye yürüyecek, güneşin tam zeval vaktinde Mekke'ye girecekti.

Gelir gelmez Kâbe'ye yöneldi. Hacer-ül Esved'i öptü (istilâm etti) ve ardından tavafa başladı. İlk üç şavtını kısa adımlarla, hızlanarak (remel) yapıyordu. Geri kalan dört şavtını ise normal yürüyüşle tamamlayacaktı.

Tavafını bitirir bitirmez Makam-ı İbrahim'e yöneldi ve **"Beytullah'ı (Kâbe'yi) biz insanlar için bir toplanma ve güvenlik yeri kıldık. Siz de Makam-ı İbrahim'den bir namaz yeri edinin. İbrahim ile İsmail'e de 'Tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için Evim'i tertemiz tutun' diye emretmiştik."** (Bakara 2/125) mealindeki ayeti okuyordu.

Makam'ı, Kâbe ile kendi arasına alarak burada iki rekât namaz kıldı. Kâfirûn ve İhlâs surelerini okudu. Sonra yeniden Hacer-ül Esved'e gelip onu istilâm ettikten sonra Safa'ya yöneldi. Buraya yaklaştığında da **"Şüphesiz Safa ile Merve, Allah'ın (dininin) nişanelerindendir. Kim hac veya umre niyetiyle Kâbe'yi ziyaret ederse, bu ikisi arasında sa'y etmesinde bir beis yoktur. Her kim de gönlünden koparak bir hayır işlerse, şüphesiz Allah, şükrün karşılığını verir ve her şeyi bilir."** (Bakara 2/158) mealindeki ayetleri okumaya başladı.

Safa'nın üzerine çıktığında Kâbe'ye dönecek, tekbir getirdikten sonra ellerini kaldırıp dua edecekti. Ardından Hacûn'a yöneldi. Burası, ashabı ile birlikte 3 yıl yaşadığı (boykot) çile dolu günlerin geçtiği yerd. Amcası ve en büyük destekçisi Ebu Talip burada vefat etmiş; kerim zevcesi ve 25 yıllık hayat arkadaşı Hazreti Hatice Validemiz de buradan Hakk'a yürümüştü. Mezarı da buradaydı. O, bir vefa insanıydı ve belli ki ashabına da vefalı olmanın yollarını gösteriyordu.

Pazar gününden itibaren dört gün Mekke'de kalan Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabı ile birlikte Terviye günü (Perşembe) duha vaktinde Mina'ya yürüyecekti. Nemire denilen yerde kendisine bir çadır kurulacak ve Efendimiz (Arafat'a geçmeden önce) burada (öğle vaktine kadar) kalacaktı. (Uranâ vadisinden) geçip Arafat'a geldiğinde onlara dönmüş, hutbe irat ediyordu.

Etrafında yüz binden fazla sahabe vardı. Her biri de Resulullah'ın kendilerine söyleyeceklerini pür dikkat dinliyorlardı. "Ey insanlar!" diye başladı hutbesine ve şöyle devam etti: "Sözlerimi iyi dinleyin. Çünkü ben bu yıldan sonra bir daha sizinle burada buluşabileceğime ihtimal vermiyorum."

Efendiler Efendisi'nin vefat edeceği kimsenin aklına gelmiyordu, ancak O, bugün bunu bizzat kendisi hatırlatıyordu. Yürekler yanımış, kalplerde derin bir hüznü esmeye başlamıştı. Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), tam da ikbal günlerine geldiği bu demlerde ayrılık sinyalleri veriyordu.

Şunları söylüyordu: "Kanlarınız ve mallarınız, bugününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram (kutsal) olduğu gibi size haramdır (dokunulmazdır). Dikkat edin! Cahiliyeye ait ne varsa hepsi ayaklarımın altındadır ve kaldırılmıştır. Cahiliyedeki kan davaları kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım kan davası da (amcaoğlu) Rebia bin Hâris'in kanıdır ki, o Beni Sa'd yurdunda emzirilmek üzere bulunduğu sırada Hüzeyl kabilesi onu öldürmüştür."

"Cahiliyedeki faiz uygulamaları da kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım riba (faiz) da Abbas bin Abdülmuttalib'in faiz alacağıdır; şüphesiz o bütünüyle kaldırılmıştır."

"Kadınlar konusunda daha duyarlı olun ve Allah'tan korkun. Çünkü siz onları Allah'ın emaneti olarak alıp, Allah'ın kelimesiyle (nikahla) kendinize helal kıldınız. Sizin onlar üzerindeki hakkınız, hoşlanmadığınız kimseleri mahreminize (evinize) almamalarıdır. Şayet bunu yaparlarsa, ancak o zaman aşırıya gitmemek kaydıyla onlara müeyyide uygulayabilirsiniz. Onların rızık ve giyimini güzel bir biçimde temin etmek de sizin üzerinize bir borçtur."

"Size öyle bir değer bırakıyorum ki, ona tutunduğunuz sürece benden sonra asla dalaletle (sapıklığa) düşmezsiniz. Bu değer, Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'dir."

Resulullah'ın yokluğunda sosyal yapının sağlıklı yürüyebilmesi için gözetilmesi gereken en temel meselelerdi bunlar. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), aralarından ayrılmadan önce onları bu konuda uyarıyor; istikbale emin adımlarla yürünüp Allah davasının ebedlere kadar payidar olabilmesi için ümmetinin dikkatini çekiyordu. O'nun mübarek beyanlarını, Rebia bin Umeyye gibi gür sesli insanlar, dalga dalga uzakta kalanlara ulaştırmak için yüksek sesle tekrar ediyorlardı.

Bunları söyledikten sonra ashabına dönüp şunu soracaktı: "Yarın size benden sorulacak. Hakkımda nasıl şehadette bulunacaksınız?" Ashab hep bir ağızdan: "Biz şehadet ederiz ki sen üzerine düşen tebliğ vazifesini hakkıyla yerine getirdin, hepimize rehberlik yaptın ve nasihatini de hakkıyla eda ettin!" diye cevaplıyorlardı.

Arafat meydanından taşan bu ses, dağlara çarpıp geri geliyordu. Onların bu şehadetini alınca, Allah Resülü (sallallahu aleyhi ve sellem) işaret parmağını semaya kaldırarak, "Allah'ım, sen şahit ol!" diyor ve bunu üç kez tekrar ediyordu.

Derken ezan okunmaya başladı. Öğle ile ikindiye birlikte (Cem-i Takdim) kılıyorlardı. Namaz sonrasında Cebel-i Rahme'nin (Rahmet Tepesi) eteğine gelecek olan Resûl-i Kibriyâ Hazretleri, burada duracak ve vakfe yapacaktı. Kibleye dönmüş olarak, o gün akşamına kadar burada dua dua Rabbine yalvarıyordu.

O nur insan, nurdan bir heykel gibi Rabbinden rahmet diliyordu. Ve yine Cibrîl-i Emîn gelmiş, Resulullah üzerinde vahiy emareleri belirmişti. Belli ki yine Allah Azze ve Celle'den bir mesaj

vardı: **"Bugün sizin için dininizi tamamladım, size olan nimetimi kemale erdirdim ve sizin için din olarak sadece İslam'dan razı oldum."** (Mâide 5/3)

Anlaşılan bu, Nur Dağı'nda, Hira'da başlayan sürecin son meyvesiydi. Ayeti duyar duymaz bir kenara çekilip ağlayanlar vardı. Bu, Resulullah'ın da gözünden kaçmamıştı. Hz. Ömer'in yanına yaklaştı ve "Niçin ağlıyorsun?" diye sordu. Cevap verecek hâli yoktu Koca Ömer'in. Kendini toparlayıp, "Ağlıyorum," dedi. "Çünkü şu ana kadar biz dinimizde sürekli bir ziyadelik (artış) yaşıyorduk. Şimdi anlıyoruz ki tamamlanan her şey, bundan sonra noksanlaşma (ayrılık) süreci yaşayacak demektir."

Ömer ferasetiydi bu. Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) de ona "Doğru söylüyorsun" diye mukabelede bulundu. Daha sonra da terkisine aldığı Usame (bin Zeyd) ile birlikte Müzdelife'ye doğru yöneldi.

Akşam ve yatsı namazlarını tek ezan ve iki kametle (Cem-i Tehir) yaparak burada kalacaktı. Zilhicce ayının 10. günüydü (Bayram sabahı). Vaktin girişiyle birlikte sabah namazını Müzdelife'de kılan Habîb-i Zîşân Hazretleri, Meş'ar-il Haram'a gelip kibleye dönmüş; dua, tekbir, tehlil ve zikirle meşguldü.

Güneş doğmadan önce yeniden devesi Kasvâ'ya binecek, Mina'ya gelecekti. Bu sefer arkasına Fadl bin Abbas'ı almıştı. Bu sırada (İbn Abbas'a) emretmiş, şeytan taşlamada kullanacağı taşları toplatıyordu. Muhassir Vadisi'ne geldiğinde devesini daha da hızlandırmıştı, zira burası Fil Ashabı'nın helak edildiği yerdi. Derken Mina'ya geldi. Güneş yeni doğmuştu ve Akabe Cemresi'nin yanına gelip devesinin üstündeyken şeytan taşlamaya başladı.

Daha sonra yeniden ashabına dönen Efendiler Efendisi, Arafat'taki hutbenin bir yönüyle tamamlayıcısı mahiyetinde (Mina'da) şunları söylemeye başladı:

"Şüphe yok ki zaman, semavat ve arzı Allah'ın ilk yarattığı andaki yörüngesine gelip oturdu. Bir yıl on iki aydır. Bunlardan dördü haram aylardır. Üçü peşi peşine gelir: Zilkade, Zilhicce ve Muharrem. Diğer de Cemâziyelevvel ile Şaban arasına kalan Recep ayıdır."

"Şeytan, sizin bu beldenizde artık kendisine kullukta bulunulma ümidini yitirmiştir. Ancak sizin çok küçümsediğiniz birçok işinizde onun dediğini yapıp onu razı edeceğiniz de bir gerçektir. Hac vazifesiyle ilgili (menâsikinizi) bugün benden alın. Zira ben, bu yıldan sonra hac vazifesi yapamayacağımı sanıyorum."

Ashabına bunları söyleyen Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem), bundan sonra üslubunu değiştirecek; hangi ayda olduklarını ve hangi günü yaşadıklarını soracaktı. Onlar, "En doğrusunu Allah ve Resulü bilir" diye mukabelede bulunuyorlardı. Zira bu ay ve güne başka bir isim vereceğini sanmışlardı.

Bunun üzerine "Zilhicce ayı değil mi?" diye sordu onlara. "Evet" diyorlardı. Bu sefer de mekânla ilgili bir soru soruyordu: "Bu belde neresi?" Başka bir isimle tesmiye edeceğini (isimlendireceğini) düşünen ashâb, yine "En doğrusunu Allah ve Resulü bilir" diye cevaplamıştı. Onlara "Burası Belde-i Haram (Mekke) değil mi?" diye sordu. Yine "Evet" demişlerdi.

Arkasından şunları söyledi: "Şüphesiz ki Rabbiniz'e kavuşacağınız güne kadar kanlarınız, mallarınız ve ırzınız; bu gününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram (kutsal) olduğu gibi size haramdır."

Her cümlesinde bir veda gizliydi. 23 yıllık birikimi süzüyor ve cemaatini kendinden sonraki günlere hazır hâle getirmek istiyordu. Az önceki soruları üst üste niçin sorduğunu şimdi daha iyi

anlıyorlardı. Bir taraftan ashabıyla vedalaşırken, diğer yandan da onları rahle-i tedrisine almış, irfan ufkuna seyahate çıkarıyordu.

Arkasından dikkatlerini çekip onlara bir soru daha sordu: "Vazifemi tebliğ ettim mi?" Dizinin dibinde yetiştirdiği ashabına, kendine ait vazifeyi eda edip etmediğini soruyordu. Ashab hep bir ağızdan "Evet!" diye haykırmıştı. Bunun üzerine yeniden Rabbine yöneldi ve "Allah'ım, sen şahit ol!" diye nida etti.

Ardından ashabına şu nasihatle bulundu: "Bunları bugün burada bulunanlar, bulunmayanlara ulaştırın. Zira kendisine tebliğ edilen nice insan, dinleyenden daha kavrayıcı olabilir. Ve sakın ola ki benden sonra birbirinizin boynunu vuran kâfirler (gibi) olmayın."

Ashabına bu nasihatleri yaptıktan sonra sıra kurban kesmeye gelmişti. O gün Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) yaşı kadar (63) kurban kesecek ve geri kalan 37 tanesini kesmesi için Hazreti Ali'yi görevlendirecekti. Sonra yine ashabından birisini çağırıp (tırış olarak) saçını kestirdi. Ashab, mübarek saç tellerini yere düşürmemek için avuçlarını açmış; yere düşenleri de teker teker alıp yüzlerine, gözlerine sürüp gözyaşı döküyorlardı.

Bu sırada Hazreti Ebu Bekir gibi bazı sahabiler, ayrılık (hissi) öncesi bir kenara çekilmiş, uzun uzun O'nu seyrediyorlardı. Derken yeniden Mekke'ye yöneldi. Kâbe'ye gelecek ve (Farz olan) Ziyaret Tavafı'nı yapıp öğle namazını kılacaktı. Ardından Abdülmuttalip oğullarının (zemzem dağıttıkları yere) yanına gitti, kendisine zemzem takdim etmişlerdi. O da bu zemzemden içiyordu. Aynı gün yeniden Mina'ya geldi. O gece burada kalacaktı.

Ertesi günün zeval vaktine kadar burada bekledi. Güneş tepeyi aşınca (zeval vakti) önce birinci (küçük), ardından ikinci (orta) ve nihayet üçüncü (Akabe) cemrenin yanına gelerek şeytan taşlamaya başladı. Burada duracak ve ashabına bir kez daha seslenerek bilgilerini perçinlemek isteyecekti.

Teşrik günlerinde (Bayramın 2., 3. ve 4. günleri) şeytan taşlama işini bitirdikten sonra yeniden Kâbe'ye gelecek ve gecenin geç saatlerinde Veda Tavafı yapacaktı. Zira artık ayrılık vaktiydi ve ashabına da yolculuk için hazırlanmaları emrini verecekti.

Zilhicce ayının 18'iydi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) yeniden Medine'ye doğru ilerlerken, Cuhfe yakınlarında 'Gadîr-i Hum' denilen bir mevkide durmuş, ashabına yine nasihat ediyordu ve şunları söylüyordu: "Dikkat edin ey insanlar! Şüphesiz ki ben de bir beşerim ve umarım ki çok geçmeden Rabbimin elçisi (Azrail) gelir ve ben de O'na icabet ederim."

"Size iki önemli şey bırakıyorum. Onların ilki Allah'ın kitabıdır ki, içinde hidayet ve nur vardır. Ona sımsıkı tutunmalısınız. İkincisi ise benim Ehl-i Beyt'imdir. Ehl-i Beyt'im konusunda sizi duyarlı olmaya çağırıyorum. Ehl-i Beyt'im konusunda sizi duyarlı olmaya çağırıyorum!" diyerek iki defa tekrarladı.

Bu sırada damadı Hazreti Ali'nin elini tutup kaldıracak ve "Ben kimin velisi (mevlası) isem, iyi bilin ki Ali de onun velisidir" diyecekti. Ardından da ellerini açıp, "Allah'ım! O'nu veli kabul edeni sen de velin kabul et. O'ndan yüz çevirip de düşmanlık edeni sen de düşman ilan et!" diye dua edecekti.

Yeniden yola koyulup da karşılarına Medine çıkınca üç kere tekbir getirecek ve (Sefer Dönüşü Duası'nı) okuyacaktı: "Allah'tan başka ilah yoktur ve O tektir. Mülk de O'nundur, hamd da O'nundur ve O her şeye kadirdir. Rabbimize dönenleriz. Tövbe ile O'na yöneliyor ve sadece O'na kullukta bulunuyoruz. Secdemiz de O'na yakışır ve her türlü durumda Rabbimize hamd ediyoruz.

Allah (Celle Celâluhu) vaadini yerine getirdi, kuluna yardım etti ve (Ahzab) ordusunu tek başına hezimete uğratıp tarumar etti."

Bu duanın ardından Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), gündüzün bir vaktinde yeniden Medine'ye gelmişti. Yine ilk olarak Mescid-i Nebevî'ye gelecek, burada iki rekât namaz kıldıktan sonra hâne-i saadetlerinin yolunu tutacaktı.

Veda Hutbesi'nin Ana Temaları

İslami açıdan Veda Hutbesi'nin önemli hususları ve ana temaları vardır. Bunlardan ana başlıklarla size bahsetmek istiyorum.

Birincisi, **temel inanç ve ibadetlere vurgudur** ki bu, tevhit ve sünnettir. Allah'a ortak koşulmaması kesinlikle emredilmiştir. Ayrıca Müslümanlara Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve Peygamberin sünneti olmak üzere iki emanet bıraktığı ve onlara sarıldıkça doğru yoldan sapmayacakları vurgulanmıştır. Diğer ibadetlerdir: Beş vakit namaz kılmak, Ramazan orucunu tutmak, malların zekatını vermek ve hac etmek gibi İslam'ın temel şartlarına bağlı kalınması tavsiye edilmiştir.

Diğer husus, **evrensel insan hakları ve adalettir**. Can, mal ve namus güvencesi: Tüm insanların canları, malları ve namusları kutsal sayılmış, her türlü tecavüzden korunmuştur. Bu haklar, haksız yere dokunulmaz kılınmıştır. Diğer, ırkçılığın reddi ve takva üstünlüğüdür: Tüm insanların Hazreti Adem'den geldiği, dolayısıyla Arap'ın Arap olmayana, beyazın siyaha hiçbir üstünlüğü olmadığı belirtilmiştir. Allah katında üstünlüğün tek ölçütünün "takva" olduğu kesin bir dille ifade edilmiştir. Ne zulmetmek ne de zulme uğramak gerektiği, yani adaletin sağlanması ve haksızlığa karşı durulması emredilmiştir.

Diğer bir konu, **toplumsal ve ahlaki hükümlerdir**. Bütün Müslümanların birbirinin kardeşi olduğu ve bir Müslümanın diğer kardeşinin malının, rızası olmadan helal olmayacağı vurgulanarak toplumsal dayanışma pekiştirilmiştir. Faizin ve kan davalarının kaldırılması: Cahiliye döneminden kalma, toplumda ekonomik ve sosyal felaketlere yol açan faiz ve kan davaları kesin olarak kaldırılmıştır. Bu tür uygulamalar ayaklar altına alınmıştır. Emanetlerin sahiplerine iade edilmesi ve borçların ödenmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Zina, hırsızlık ve haksız yere adam öldürme yasağı: Toplum düzenini bozan bu büyük günahlardan kesinlikle uzak durulması istenmiştir.

Önemli sayılacak konulardan bir tanesi de **aile ve kadın haklarıdır**. Kadınların haklarına saygı gösterilmesi, onlara iyi muamele edilmesi ve (onlar hakkında) Allah'tan korkularak davranılması tavsiye edilmiştir. Kadınların eşleri üzerinde hakları olduğu gibi, erkeklerin de kadınlar üzerinde hakları olduğu, ancak bu ilişkide karşılıklı sevgi, saygı ve sorumluluk esasının gözetilmesi emredilmiştir.

Elbette burada, cahiliye döneminde kadınların hor görülmesi, köle olarak kullanılması, fuhşiyata zorlanmalarının yanında, kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesi hususu vardır. Peygamber Efendimiz bu düzeni yerle bir etmişti. Hiçbir sapkın düzene boyun eğmemiş, kızlarını sırtında taşımış, ellerinden tutup onlarla sokaklarda gezmiş, açıkça kadının değerini korkusuzca göstermişti.

Kıssa: Diri Diri Gömdüğü Kızı

Bununla ilgili, Asr-ı Saadet döneminde vuku bulmuş ve Peygamber Efendimiz'i derinden üzen, gözyaşlarına boğan bir kıssa anlatmak istiyorum. Bu kıssa, kızını diri diri gömen bir adamın hikâyesidir.

Hazreti Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'de ashabıyla sohbet ederken, gözyaşları içinde olan bir adam mescide gelir ve diz çökerek Hazreti Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) yaklaşır. Adam, "Ey Allah'ın Resulü! Benim bir derdim var. Benim çilem ağırdır. Ben çok büyük bir günah işledim. Sanki dağları başıma, kâinatı başıma yıkan bir hüsrân yaşıyorum" der.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ona sakinleşmesini ve sıkıntısını anlatmasını söyler. Adam, henüz İslâm'ın gelmediği, vahyin inmeye başlamadığı, kadınların hor görüldüğü ve kız çocuklarının yaşama hakkının olmadığı o karanlık cahiliye dönemini anlatmaya başlar:

"Benim çok güzel, tatlı, gül yüzlü ve zarif bir kızım vardı. Kızım benimle oynar, beni öper ve benimle uyurdu. Ancak kızım biraz büyümeye başlayınca, çevremdeki insanlar kız çocuğu yaşatmanın bir utanç olduğu inancıyla bana sürekli kızmaya, beni hor ve hakir görmeye başladılar. 'Senin kızın hâlâ hayatta mı? Sen bu kızı hâlâ gömmedin mi?' diyorlardı."

"Toplum baskısı ve hakaretler beni öyle bunalttı ki çaresizlikten kızımı gömmeye karar verdim. Bir gece yarısı, eşim uyurken elime kazma ve küreğimi aldım. Kızımla beraber, Mekke'de kızların diri diri gömüldüğü mezarlığa doğru yola çıktım. Kızım her şeyden habersiz, benimle oyun oynayarak, parmağıma dokunarak neşe içinde yürüyor, benim onu oyun oynamaya götürdüğümü zannediyordu."

"Mezarlığa gelince toprağı kazmaya başladım. Ama öyle bir şey oluyordu ki, ben toprağı kazdıkça rüzgâr toprağı geri örtüyordu. Ben kazıyordum, rüzgâr yine toprağı geri örtüyordu. Sanki 'Merhamet et ona, acı kızına, merhamet et!' diyordu."

"En sonunda çukuru kazdım. Kızıma, 'Bak kızım aşağıya' dedim. Kızım bakınca sırtına vurdum, kızım çukura düştü. Kızım çukura düşünce ağlamaya başladı. Sürekli 'Baba!' diye seslenip, 'Korkuyorum! Baba burası karanlık! Baba annemi çağırır mısın?' diye yalvarmaya başladı."

"Ama ben duymuyormuş gibi aldırış etmeden toprağı hızla doldurmaya devam ettim ve toprağı dümdüz edene kadar üstünü kapattım. Dizüstü çöktüm, kazma ve küreğe yaslanıp feryat edercesine ağladım. Bir müddet sonra kızımın sesi kesildi. Sabaha kadar çukurun başında bekledim, çünkü ayaklarım gitmiyordu. Sabahleyin Mekke'ye dönerken eşim beni o mezarlık yolundan kazma ve kürekle gelirken görünce, kızının başına geleni anladı ve acı içinde ağlamaya başladı."

Adam sözünü bitirince, Hazreti Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) adama, "Bir daha anlatır mısın?" diye sordu. Adam baştan sona tekrar anlattı. Adam anlatırken Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ağlamakta, gözyaşları mübarek sakallarının arasından süzülmekteydi.

Mesciddekiler de bu hüznü hikâye karşısında gözyaşlarını o masum ve çaresiz kız çocuğu için döktüler. Adam hikâyesini (anlattıktan sonra), "Ey Allah'ın Resulü, benim bu günahımdan bir dönüş (tövbe) var mı?" diye sordu.

Hazreti Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ayağa kalktı, (yüzünü) başka tarafa çevirdi ve sadece şu cümleyi söyledi: "İslâm, kendinden öncesini siler (affeder)."

Daha sonra Hz. Ayşe'ye (r.anha) sorulduğunda, o gece Hz. Peygamber'in sabaha kadar o kız için gözyaşı döktüğünü anlattığı rivayet edilir. Bu hikâye, İslam'ın kadınlara ve kız çocuklarına verdiği değeri ve cahiliye dönemindeki zulmü nasıl sona erdirdiğini göstermesi açısından son derece önemli bir anlatıdır.

Son olarak da **miras ve nesep**: Miras paylarının Allah tarafından belirlendiği ve çocukların, babalarından başkasına nispet edilemeyeceği belirtilmiştir. Veda Hutbesi, İslamiyet'in son peygamberinin tüm insanlığa bıraktığı; adil bir toplum düzeni, temel insan hakları, ahlaki değerler ve kardeşlik ilkelerini içeren evrensel bir manifestodur.

Veda Hutbesi Üzerine Tefekkür (Seyyidimiz)

Ne kadar güzel Peygamberimiz var. Ne kadar merhametli Peygamberimiz var.

Ve son yolculuğunda sahabelerini ne güzel uğurladı. Onlarla hepsi beraber hac yaptı, onlara nazar etti. Onlara, gelecek olan bütün tehlikelere karşı kurtuluş reçetesini verdi. Ama kim cahiliyeden bir şey uyandırırsa kendi nefsinde, bilsin ki Allah Resulü'ne uzaktır. Kim cehalete ait olan bir şeyi söndürürse, bilsin ki velilerin atasına (Peygambere) çok yakındır.

Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Veda Haccı'nda bize insan olmanın, Müslüman olmanın ve mümin olmanın gerekliliğini en güzel şekilde anlattı. Bizlere baktı ve "Ey insanlar!" dedi. "Burası nasıl kutsal bir yerse, bu ay nasıl kutsalsa, bugün nasıl kutsal bir günse; hepiniz insansınız... ve Allah-u Teala'nın güvencesi altındasınız. Namusunuz, kanınız (müminlerin) güvencesi altındadır."

Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kadın Allah'ın emanetidir" dedi. "Onlar konusunda Allah'tan korkun!" dedi. O konuda çok dikkatli olmamızı istedi. Çünkü kadın; annenizdir, eşinizdir, kız kardeşinizdir ve geleceği kurmamız için en kıymetli neferdir.

Eğer (salih) kadınlardan oluşan bir dua ordunuz varsa, varın bütün küffarın arasına dalın; onların okları size isabet etmez, onların kılıçları size kalkamaz. Ama böyle kadınlarınız yoksa, boşu boşuna savaşa gitmeyin. Kaybedersiniz.

Müminler kadın yetiştirmeye çok değer verirler. Küçükken kızlarına çok sevgiyle davranırlar. Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) öyle demişti: "Eve ilk geldiğiniz zaman (önce) kız çocuğunu seviniz."

Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) her şeyi çok güzel biliyordu. O yüzden Veda Hutbesi'nde bize her şeyi net söyledi, net emanet etti. Kimse Veda Hutbesi'nin sadece Resulullah zamanında kaldığını düşünüp akılsızlık etmesin. Size Veda Hutbesi'ni anlatmamızdaki temel sebep, onun son nefesimize kadar başucu kitabımız (gibi) olmasıdır.

Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) veda ederken sadece sahabelerine veda etmedi. Onlara ne miras, ne nasihat, ne hikmet bırakmışsa, vallahi hepsi bizim için de geçerlidir ve bize dahildir. Yaşantımızı ona göre ayarlayacağız.

Allah Resulü bizden ne istediye başımızın üstündedir. Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi neden men etmişse, vallahi billahi biz ondan uzak duracağız. Niyetimiz Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak, O'nu memnun etmek, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi ve sellem) sevindirmektir.

Çünkü insanlar Allah Resulü'nü çok üzdüler. Çok çok üzdüler. Kendi zamanından (sonra) daha çok üzdüler. Yüreğini parçaladılar. Biz niyet ettik; Allah Teâlâ için, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) parçalanmış yüreğini onarmaya, O'nu tekrar sevindirmeye ve sahabelerin (sadakatinin) nefesini O'na tekrar tattırmaya niyet ettik.

Ve bu niyet için inşallah yaşayacağız. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) tekrar o tebessümlü güzel zamanlarına (manen) ermesi için elimizden geleni yapacağız. O, (ashabına) veda etti ama biz O'na veda etmiyoruz. Biz O'nunla yaşamaya gayret ediyoruz. Ve (bu şuurla) çok yaşayacağız inşallah.